

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN,
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

5e jaargang, nr 11, november 1976.

--- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --
UITNODIGING TOT ONZE NOVEMBERACTIVITEIT.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht die zal doorgaan op

dinsdag 16 november 1976 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr. L. Colens-straat, 6, Oostende met als onderwerp :

HET ONTSTAAN VAN DE EERSTE HANDELSDOKKEN TE OOSTENDE

spreker : Daniël FARASYN

De heer Daniël FARASYN, Licenciaat in de Wijsbegeerte en Letteren, Groep Geschiedenis, Provisor aan het Koninklijk Atheneum te Gent, is een geboren en getogen Oostendenaar die zijn geboortestad geen ogenblik uit het oog verliest. Zijn kennis van de geschiedenis van Oostende is een begrip geworden. Deze avond belooft dan ook een fijnproevertje te worden voor allen die met de geschiedenis van onze stad begaan zijn. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn alle geïnteresseerden en sympathisanten van harte welkom.

J.B.D.

--- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --
INHULDIGING VAN DE BEELDENGROEP VAN HET VISSERSPLEIN.

UITNODIGING

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de officiële inhuldiging van de beeldengroep die eertijds op het Vissersplein stond, en die doorgaat op

vrijdag 19 november 1976 om 19 uur

in het Heemkundig Museum, Feest- en Kultuurpaleis, 1ste verdieping, Wapenplein, Oostende. De inhuldiging zal gevolgd worden door een kleine ontvangst.

Deze beeldengroep, bestaande uit een kruis, een Madonna en een Sint-Rochus, en die we jaren lang verloren waanden, werd ons onlangs geschonken door mevrouw Angèle GERMONPRE. Gerestaureerd heeft de groep een ereplaats gekregen in het museum.

J.B.D.

NEPTUNUS.

Het tweemaandelijks tijdschrift "Neptunus" verschijnt met de regelmaat van een klok en is zeer keurig uitgegeven.

Uit het augustusnummer citeren we even om de belangrijkheid van het tijdschrift te onderlijnen :
"La marine impériale allemande sur la côte belge ; 1914-1918" (III) door L.F.R.E. Petitjean ; "De haven van Oostende (dl II) door F.Gevaert ; "La participation belge aux opérations d'évacuation de Dunkerque" door Paul Eygenraam ; "Woorden uit de zeemanskist : scheepsbesluit" door J.B. Dreesen.

Een gewoon abonnement kan bekomen worden door storting van 200 F. op rek. 473-6090311-30 van Neptunus Oostende.

Neptunus likwideert verder nog de L.P. 33t. stereo "Zeemansliederen" voor 169 F. en een bundel met 50 internationale zeemansliederen voor 60 F. Wie de plaat en het boek samen bestelt krijgt deze voor 150 F.

O.V.

NOG EEN BELANGRIJKE HERDRUK.

Het onvindbare werk "Chants populaires des Flamands de France" par E. de Coussemaker, welke in 1856 te Gent uitgegeven werd, kent thans een anastatische herdruk.

De voorintekenprijs (tot 15 nov.) is 1.000 F. Dit bedrag kan gestort worden op rek. nr 068-0561880-83 van Malegijs te Kemmel. Nadien kost het boek 1.200 F. De oplage bedraagt slechts 1.000 exemplaren.

O.V.

VOLKSLIEDBOEK.

Het Algemeen Nederlands Zangverbond liet een "Volksliedboek" verschijnen met 50 oude en nieuwe liederen met klavierbegeleiding.

Alhoewel dit werk meestal voor scholen en koren bestemd is, menen we dat eenieder die zich voor het volkslied interesseert dit boek dat samengesteld werd door het "ANZ Commissie muziek in de school" zal willen bezitten.

(Prijs 350 F. ANZ, Vrijheidstraat, 30, bus 14, 2000 Antwerpen).

O.V.

JAARLIJKSE VEILING.

Ter gelegenheid van de jaarlijkse algemene vergadering in januari a.s. zal er terug een veiling plaats grijpen.

Leden die wensen dat er zaken welke betrekking hebben tot Oostende en de kuststreek (boeken, plannen, gravures, prentkaarten, foto's, affiches, programma's, enz.) mogen dit melden aan :

O. Vilain

Rogierlaan 38, bus 11

8400 OOSTENDE

NOTA BETREFFENDE DE ARCHITECT ALBAN CHAMBON.

Tot voor de Tweede Wereldoorlog bood Oostende een uniek, poëtisch architecturaal stadsbeeld : elke gevel getuigde van de gouden jaren rond de laatste eeuwwisseling. De architecten van belle-époque-Oostende hadden van de stad een onvergelijkbaar monument van laat 19e eeuwse architectuur gemaakt. De namen van mensen als DEWULF, DANIELS, DE LA CENCERIE, DUJARDIN, LAUREYS, NAERT, PIL, VERRAERT, GOBIN en vele anderen dringen zich hier op. De grootste van hen allen was wellicht Alban CHAMBON, een door de kunstgeschiedenis misdeelde architect. Zo heel veel bouwde CHAMMOON niet in Oostende, maar de zaken die hij hier naliet waren belangrijk. Eigenaardig genoeg is het moeilijk ergens gegevens over deze kunstenaar te vinden : het monumentale naslagwerk van U. THIEME en F. BECKER (Allgemeines Lexicon der Bildende Künstler...) en de aanvulling er op door H. VOLLMER zwijgen in alle talen over CHAMBON, terwijl mensen als LAUREYS wel besproken worden. Ook RANIERI wist in haar overigens excellente studie "Léopold II Urbaniste" niet zo heel veel over CHAMBON te vertellen, en dat was wel een gemiste kans. In het Oostendse dagblad "Le Carillon" (nummer van 1-2 juli 1905) vonden we echter enkele interessante zaken over de figuur van Alban CHAMBON. Daarrond bouwden we deze bijdrage.

CHAMBON werd in 1847 te Varzy (Fr.) geboren en kreeg een opleiding als beeldhouwer. Daarvan zou men steeds de sporen kunnen terugvinden in zijn latere bouwwerken : zijn constructies waren steeds verzorgd afgewerkt, als waren het bibelots ; het detail bekommerde CHAMBON soms zozeer dat hij de grote lijnen uit het oog verloor. En steeds bedacht hij ruime plaats voor beeldhouwwerken in zijn plannen. Deze sculpturen werden wellicht naar zijn ontwerpen door practiciens uitgevoerd. Dat was althans de normale gang van zaken in deze dagen.

Van 1868 af werkte CHAMBON in ons land en diende aanvankelijk als tekenaar bij verschillende architecten. De plannen die hij daar maakte gingen door als constructies van zijn werkgevers (zo o.a. het Eden-Theater te Brussel). Toen hij zich zelfstandig vestigde werd hij -als vreemdeling- eerder jaloers bejegend door zijn minder succesrijke collega's. CHAMBON vestigde zijn naam met de plannen van het Beurs-theater te Brussel, een gebouw dat binnen het half jaar klaar kwam (1880) en met de plannen voor de Parkschouwburg te Amsterdam (1883).

In de jaren 1885-1888 was CHAMBON in Londen werkzaam en kreeg er opdrachten voor de bouw van niet minder dan vijf theaters : de "Tivoli", de "Frascati", de "Garrick", het "Gaiety Theatre" en het "Sloan Square Theatre". Terug in Brussel maakte hij de plannen voor het "Hôtel Métropole" en voor de herbouw van de eerder afgebrandde music-hall "Pôle-Nord". In de "Pôle-Nord" begon hij met de systematische aanwending van ijzergebinten en keramische klei. Zijn prestaties vielen zeer in de smaak van Leopold II die hem in 1898 opdracht gaf voor werken aan het Koninklijk Kasteel te Ardenne en in het Park van Laken. Voor MORS, een Franse autofabrikant, bouwde hij te Passy (Fr.) een privétheater.

Tussen 1894-1900 bouwde CHAMBON een twintigtal villa's te Westende. Het was in feite CHAMBON die de typologie van de Zeedijkvilla voorgoed vastlegde. Deze Westendse villa's waren een bezichtwaardigheid die in vele toeristische folders werd vermeld. Langs een Westendse onderneming om (La Westendaise), kreeg hij de opdracht voor de dancing "La Terrasse" -hoek Van Iseghemlaan-Louisastraat- te Oostende. In dit eigenaardig gebouw met plat dak werkte hij veel met ijzer en ceramiek maar hij hield de decoratie eerder sober.

Pas in 1898 werd hij de "leading-architect" in Oostende ; de opdrachten voor de grootscheepse verbouwingen van NAERT's Kursaal werden hem toegewezen. Eerst verbouwde hij de lokalen van de Cercle : het resultaat was discreet en luxueus tegelijk. Leopold II was er van onder de indruk en het was de Vorst zelf die CHAMBON inspireerde tot de grote monumentale trap. Alles samen was de verbouwing van het Kursaal een moeilijke opgave : NAERT had een -in zijn soort- perfect bouwwerk geleverd en dat moest overtroffen worden. Daarenboven diende CHAMBON rekening te houden met de funderingen van NAERT's gebouw. Dit drukte uiteraard een stempel op zijn realisatie : CHAMBON deed niet wat hij wou. Ook in het Kursaalgebouw sprong CHAMBON gul om met ceramiek, ook in het exterieur : de blinkende tegels gaven het gebouw een feeëriek uitzicht. En ook de vormentaal in de decoratie van balusters, pilaren... was iets zeer eigen. De tuinaanleg was ongetwijfeld ook door CHAMBON gepland : nergens vonden wij namen van andere ontwerpers. Tijdens de ombouwcampagne 1904-05 was er wel enige spanning toen CHAMBON ondanks herhaald aandringen, aannemer SANDERS zo lang liet wachten op de detailplannen voor de binnendocratie der drie nieuwe koepels, dat deze begon te vrezen niet meer op tijd klaar te komen voor de opening van

het Kursaalseizoen. "L'Echo d'Ostende" gaf nogal ruchtbaarheid aan deze zaak en CHAMBON moest het daarbij ontgelden. Het kwam tot een interpellatie in de Gemeenteraad : in februari 1905 werd stadsingenieur VERRAERT naar Brussel gestuurd om bij CHAMBON de nodige plannen te gaan ophalen. CHAMBON's ontwerpen waren echter zo briljant dat het spijtige incident al gauw vergeten werd...

Daarna bouwde CHAMBON de Stadsschouwburg te Oostende. Dit lag hem nauw aan het hart : toen, door de wet op de kansspelen, de bron van inkomsten waarmee de bouw van het theater gefinancierd diende te worden, opdroogde, zou CHAMBON aan het Stadsbestuur hebben voorgesteld alvast met de funderingswerken te beginnen en dit op zijn eigen kosten en risico's... Het gebouw kwam klaar in 1904 en bood een nogal chaotische reeks gevels, met grote bogen, guirlandes, nissen, gevelbeelden... Maar juist die chaos maakte het een schattig bouwwerk, vol vrouwelijke lijnvoeringen, in een niet te definiëren stijl. Toch merken we duidelijke verwantschappen op met het Kursaal : zo waren de twee kolommen links en rechts van de hoofdingang van het theater duidelijk broertjes van de 2 fonteinzuilen in de hovingen van het Kursaal. Ook de koepelconstructies in beide gebouwen vertoonden van buiten treffende overeenkomsten.

Ook de plannen van de DE SMET DE NAEYER-brug zouden van CHAMBON zijn. In elk geval worden we hier getroffen door reminiscenties aan de architectuur van het grote paviljoen op de Wereldtentoonstelling te Antwerpen in 1894 : scheepsboegen die uit het muurvlak schijnen te komen. Hier was het beeldhouwwerk niet van CHAMBON en zijn practiciens : het waren de beeldhouwers DE KESEL en Julien DILLENS die de allegorische figuren uitvoerden. De brug werd in 1905 door Leopold II ingehuldigd.

Ook het sierlijke paviljoentje van de technische diensten langs de oostzijde der Groentemarkt was een CHAMBON-ontwerp. Het was geconstrueerd op polygonaal grondplan, met natuursteen als basis en daarboven geglazuurd tegelwerk waarop de grote ramen rustten die gevat waren in gietijzeren vensteromramingen. Bovenop was een veelzijdig koepelachtig dak dat rustte op een met smeedijzeren motieven versierde kroonlijst. Deze constructie, die blijkbaar met veel architecturale liefde ontworpen werd, was in-zich volmaakt naar vorm en verhoudingen. Een afschuwelijk betonnen blok met vuile zitbank vervangt het lantaarnachtig gebouwtje dat tot in de zestiger jaren een vertrouwd beeld was op de Groentemarkt. Toen werd het, net als zovele andere mooie zaken, discreet gesloopt...

CHAMBON wakte graag en veel met ceramiek en ceramische klei : het verving de dure uitheemse marmersoorten. Hij kon er de marmers mee imiteren en er talrijke romantische effecten mee bekomen. Vooral in zijn Kursaal was hij er meesterlijk mee te werk gegaan. Toch bleek de grondstof op een duur niet zo bestand en talrijke herstellingen drongen zich in de loop der jaren op. En ... wat rest er vandaag nog van dat alles ? "La Terrasse" is verdwenen, het Kursaal eveneens. Maar de afbraak van de Schouwburg blijft een wandaad waarvoor het gemeentebestuur van 1965 schuld draagt. Het blijft door zijn afwezigheid een bewijs van gebrek aan ware culturele interesse bij deze heren. Hopelijk wacht de De Smet de Naeyerbrug een beter lot.

Norbert HOSTYN

'TIS IN DE SACOCHE.

Een uitdrukking die we regelmatig horen is "t'Is in de saccoche", in de betekenis van "dat is in orde", "dat is een afgedane, of beslechte zaak". Deze uitdrukking lijkt veel op een andere uitdrukking uit ons taaleigen "'tIs in de zak", die uit de Middeleeuwen dateert toen men, nadat de Raad van Vlaanderen in een bepaalde zaak een beslissing had genomen, het hele bundel in een zakje pakte en het naar het archief verwees. In Gent liggen om en bij de 40.000 van die zakjes. Nu blijken deze uitdrukkingen ondanks hun verwantschap in betekenis toch dezelfde oorsprong niet hebben. Een Oostendse dame vertelde me onlangs dat deze uitdrukking van de paardenwedrennen afkomstig is. Zij verwees hierbij naar de ruime saccoche die de bookmakers hebben en waarin het geld verdwijnt wanneer een weddenschap wordt afgesloten (1). Zo gezien zou het gebruik van de uitdrukking meest voorkomen in de dialecten van de plaatsen waar ijverig op paarden gewed wordt. Wat o.a. het geval is te Oostende. Bij navraag blijkt echter dat deze uitdrukking ook elders in West-Vlaanderen gebruikt wordt, zelfs tot in de Borinage. Volgens andere verklaringen zou het hier eerder een uitdrukking zijn die uit de wereld van de veehandel komt. Beestenkooplui droegen meestal een ruime geldtas, een saccoche, waarin het geld van de verkoop, die eertijds op handslag werd afgesloten, verdween. In de saccoche was dan ook het teken dat de zaak afgehandeld was.

J.B. Dreesen

(1) cfr O. Vilain "Langs 't hard zand", p. 138 i.v.m. de Renbaan-folklore.

! ! ! ! !
! HET HUIS H O S T Y N, WITTE NONNENSTRAAT 38, OOSTENDE !
! VERLEENT OP ALLE ARTIKELEN (HEMDEN, DASSEN, ENZ.) EEN !
! KORTING AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE" (OP VERTOON !
! VAN HUN LIDKAART) !
! ! ! ! !

HET GEVAAR DREESEN.

Wie nog durft beweren dat de Oostendse bevolking voor haar eigen stad onverschillig is moet zijn mening herzien.

Toen de Volkshogeschool op zondag 24 oktober de wandelvoordracht doorheen onze stad organiseerde hadden de grootste optimisten op zulk een grote interesse niet durven hopen. De gastspreker -of moeten we zeggen wandelgids- was wel onze enthousiaste secretaris Jan Dreesen. Maar toen hij die zondag door 93 geïnteresseerde personen, die hun zondagnamiddag aan Oostende wilden verpacht er zag dan kon het niet anders of hij beseftte dat al de moeite die "De Plate" sinds verschillende jaren doet om de aandacht op Oostende te vestigen niet nutteloos is geweest.

Gedurende 3 uur heeft Jan Dreesen met volle overgave op alle gebouwen, oude gevels, verdoken schatten van onze stad gewezen en bestendig hoorde hij "Dat wist ik niet. Ik kom hier alle dagen voorbij en heb daar nog nooit op gelet"...

In die drie uren bleef de politiewagen een paar maal halt houden, want de dienaars der wet dachten dat er een opstootje gaande was. Nu wie weet is het toch geen verwittiging aan al deze die onze stad, zoals de Duitsers onder de oorlog willen vernietigen om er betonblokken neer te zetten.

O.V.

- - - - -

NOG EEN HUIS DAT VERDWIJNT.

Met een gevoel van weemoed zagen we dat het grote herenhuis gelegen Hendrik Serruyslaan 50, afgebroken werd.

Het was aldaar dat wijlen Hoofdman De Taeye zoveel jaren woonde. Aldaar stichtte hij samen met Ary Sleeks "De Plate". Vandaar uit werden ook de eerste nummers van ons tijdschrift verzonden. Verzamelaars van ons blad kunnen dit adres op de eerste jaargangen terugvinden.

O.V.

- - - - -

FELICITATIES.

Met veel genoegen vernemen we dat onze trouwe medewerker Norbert HOSTYIN zijn diploma van Licenciaat in de Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis met onderscheiding behaald heeft.

Zijn proefschrift tot het bekomen van de graad handelde over "De paysagiste Euphrosina Beernaert (1831-1901) ; haar leven en werk". "De Plate" biedt hem hiervoor haar welgemeende felicitaties aan.

- - - - -

KNOKKE.

Een mooie uitgave voor hen die alles verzamelen van onze kustgemeenten komt uitgegeven te worden door de Drukkerij Van Vooren-Matthys te Knokke. "Van Polderdorp tot badplaats" door Danny LANNOY is een mooie brok geschiedenis van Knokke-Heist. De talrijke illustraties over de ontwikkeling in dit eens nederig gehucht tot beroemde badplaats is heel interessant.

Prijs : 750 F.

O.V.

HET BURGERLIJK HOSPITAAL OFTE SINT-JANSHOSPITAAL TE OOSTENDE.

Over gasthuizen en hospitalen wordt er te Oostende voor het eerst gesproken omstreeks 1400. Het waren GRAUWZUSTERS die drie eeuwen lang voor de ziekenzorg zouden instaan. Vanaf de 17de eeuw zetten zich ook een groep ZWARTZUSTERS voor deze taak in.

Omstreeks 1684 stichtte een zeer godvruchtige dochter, dank zij een erfenis van haar oom, een godshuis. Het godshuis van NUYTS of DRIEKONINGEN, ook soms de Fundatie Sint-Elisabeth geheten bestond tot 1788.

Onder impuls van de gezusters REYNGOET werd in 1764 een hospitaal ingericht dat oorspronkelijk een plaats kreeg in de Kapellestraat, maar later verplaatst werd naar de Weststraat. Het werd omstreeks 1830 opgeheven maar enkele jaren later door zusters AUGUSTINESSEN onder de naam SINT-JANSHOSPITAAL terug in bedrijf genomen. Zeer plichtsbewust vervulden zij daar hun taak tot hen, in 1874, een nieuw hospitaal werd toegewezen, het hospitaal dat we nu, 102 jaren later het "OED HOSPITAAL" noemen. Het is over dit laatste hospitaal dat we enkele gegevens brengen.

Over de bouw van het SINT-JANSHOSPITAAL te Oostende is er niet zoveel gezegd of geschreven geworden zodat de inlichtingen die we tot nog toe konden verzamelen eerder langs de schaarse kant zijn.

Tijdens de gemeenteraadzitting van 13 mei 1871 werd voor de eerste maal, officieel althans, het plan voor de bouw van een nieuw hospitaal voorgelegd en besproken. Op de daaropvolgende zitting -men schreef 22 mei 1871- brachten de verschillende Commissies, waarin enerzijds de liefdadigheidsinstellingen van de stad en anderszijds Openbare werken vertegenwoordigd waren, verslag uit over de bouw van een nieuw Hospitaal en een Godshuis voor oude behoeftige mensen van beide kunne.

Waarschijnlijk werden de werken in de loop van het jaar 1872 aangevat, want bij Koninklijk Besluit van 20/6/1872 wordt toelating verleend voor de bouw van een nieuw hospitaal terwijl bij een ander Koninklijk besluit van 1/10/1872 een onteigening gebeurt van grond toebehorende aan de gemeenten Mariakerke en Stene "pour l'agrandissement eventuel de l'hôpital en construction".

Een eerste subsidie van 15.000 F. werd bij K.B. van 24/6/1873 toegestaan. Er waren ook schenkingen want zo werd bij K.B. van 30/6/1872 een schenking van de heer Thomas Janssens ten bedrage van 6.825 F. voor het nieuw hospitaal aanvaard.

De plannen werden getekend door de heer Jean-Louis-Felix ROSSEELS, hoofdconducteur bij de diensten van Bruggen en Wegen, die ook de leiding van de werken waarnam. Hij deed dat op een zeer bijzondere manier want bij K.B. van 4/11/1874 werd hij tot Ridder in de Leopoldsorde benoemd voor : "Il s'est chargé gratuitement de la confection des plans et de la direction des travaux de construction de l'hospice-hôpital d'Ostende". Ter gelegenheid van deze benoeming werd hem op 22 november van hetzelfde jaar door de administratie van het hospitaal een banket aangeboden.

Op 28/9/1874 nam de administratie het nieuw gebouwde hospitaal in gebruik en kwamen ook de zeven zusters uit het hospitaal van de Weststraat toe. Deze zusters waren :

Mevrouw Theresia LEFEBURE, overleden op 13 december 1874

Zuster Augustine WELVAERT, overleden op 2 januari 1879

Zuster Constantia DALLE, overleden op 9 maart 1882

Zuster Coleta CHERLET, overleden op 11 februari 1912

Zuster Bernarde SWERTVAGHER, overleden op 23 augustus 1930

Zuster Lucia DETAVERNIER, overleden op 7 mei 1912

Zuster Caroline BOMBERNA, overleden op 3 juli 1941.

Een toekomst voor ons verleden.

Merkwaardige gebouwen te Oostende.

HET BURGELIJK HOSPITAAL ofte SINT-JANSHOSPITAAL te OOSTENDE.

Het Hospitaal na de afbouw in september 1874. Rechts 2 wiken van de molen van Leleu.

De hoofdingang van het hospitaal zoals hij er nu nog uit ziet.

De kapel, voor de beschadiging van W.O.II.. Let op de kledij van de zusters en de prachtige luster die in de oorlog spoorloos verdween.

De burgerlijke inhuldiging, door de gouverneur van de provincie, had s'anderendaags plaats. Dit was 29 september 1874. Deze inhuldiging schijnt echter maar een mager beestje te zijn geweest want de ECHO d'OSTENDE schrijft in zijn nummer van donderdag 1 oktober 1874 : "Dimanche a eu lieu sans appareil l'inauguration de notre nouvel hôpital civil". Een maand later werd de kapel van het hospitaal ingewijd door Monseigneur FAICT, Bisschop van Brugge. Dit was op 29 oktober van dat jaar en deze plechtigheid schijnt nog minder aandacht getrokken te hebben want de ECHO d'OSTENDE maakt geen melding van deze gebeurtenis. Een tombola op dezelfde dag ingericht ten voordele van het hospitaal bracht 561,50 F. op.

Nog voor het einde van 1874 werden 7 gaslantaarns geplaatst op de baan die naar het nieuw hospitaal leidde. Dat was op de tegenwoordige HOSPITAALSTRAAT. Ook werd bij K.B. van 12/2/1875 nogmaals een subsidie van 6.500 F. toegestaan.

In het eerste werkingsjaar, 1875, werden 202 personen behandeld waarvan er 158 genezen het hospitaal verlieten, 27 stierven er 17 op het einde van het jaar in behandeling bleven. En daarmee startte 100 jaar hospitaalleven te Oostende.

Welke de samenstelling van de staf van het hospitaal in 1879 was, vonden we terug op de rugzijde van een "lichtprint die gemaakt wierd ten gelegenheid ten jare 1879 op den 8sten July na de maaltijd gegeven ter gelegenheid van de profès van zuster THERESIA en de kleding van zuster FRANCISCA"

Bestuurders : de heeren DUTERMEZ Auguste, Voorzitter
Norbert BOURGOIGNIE
Ernest JANSSENS
Petrus TRATSAERT
Eduardus LANDSZWEEBT leden
Jan LIEBAERT secretaris
Karel OCKET ontvanger

Geestelijke Bestuurder : Den Z.E. Heer BRULOIS
Overste : Zuster BERNARDA
Religieusen : Zuster CONSTANTIA
Zuster COLETA
Zuster CAROLINA
Zuster CLARA
Zuster PHILOMENA
Zuster THERESIA
Zuster FRANCISCA
Zuster ROBERTINA

Geneesheren : De heeren : DE CEUNYNCK Napoleon
JANSSENS Adolphe
DEHONDT Auguste
SCHRAMME Karel

En nu zijn we zover. Het oude hospitaal heeft afgedaan. Men bouwt nieuw, nieuw en beter, zegt men althans. En voor oude gebouwen schijnt er te Oostende weinig plaats te zijn. Men wil wel iets bewaren maar dan liefs niet te veel. Maar hier heeft stad een mooie kans om de Oostendse gemeenschap een enig binnenplein te schenken waar het aange-naam verpozen zou zijn. Daarvoor zou de ingang, de binnenkoer, met de omringende muren tot op hoogte van de blauwsteen en de kapel met voor-gevel moeten bewaard blijven. Op het binnenplein zouden terug hovingen

kunnen ingericht worden en enkele banken een plaats vinden. En als dan de muren gekuist worden, ze zijn nu overschilderd met een vuile rode kleur, zodat de bakstenen weer in hun rijke volle kleur krijgen zou dit een zeer mooi hoekje worden en zou toch ook weer iets van het oude Oostende bewaard blijven. Dat men daar om heen nieuw bouwt heeft dan minder belang.

J.B. Dreesen

— — — — —
CULINAIRE FOLKLORE.

OOSTENDSE MOKKEN EN KLETSEKOPPEN.

In een vorige bijdrage noteerden we dat KLETSEKOPPEN kleine ronde broodjes zijn, gebakken van gebuilde tarwebloem. Ze hebben een glad bovenvlak, vandaar hun naam. Dit was de bepaling gegeven door enkele bakkers uit het oudste gedeelte van Oostende. Het klopt met wat Roland DESNERCK in zijn Oostends Woordenboek noteert "zeer rond broodje met blinkende gladde korst".

Nu vestigde me onlangs een rasecht Oostendenaar, de aandacht op het feit dat Kletsekoppen vroeger ook wel met een andere naam, die van OOSTENDSE MOKKEN werden aangeduid. Dit werd door iemand anders weerlegd, wat een gelegenheid is om nader op het onderwerp in te gaan.

Van Dale vermeldt bij MOKKE :-klein rond koekje van meel en stroop- en citeert als voorbeeld "GENTSE MOKKEN". De Westvlaming DE BO beschrijft het uitvoeriger en zegt : "makaronvormig koekje van peperkoekdeeg gebakken. De mokken zijn niet overal gelijk van grootte noch van smaak. De mokken van Kortrijk zijn niet meerder dan een muntstuk van een frank. De mokken van de stad Damme, Damsche mokken genaamd, zijn van roggebloem met zeem en siroop gebakken, de grootte van een zilveren vijffrank en kraken onder de tand".

Als Gent, Kortrijk, Brugge, Damme en noem maar op een gebak kennen dat ze met de naam MOKKE aanduiden, dan stelt zich de vraag waarom Oostende(buiten zijn mooie MOKSJES) ook zijn MOKKEN niet zou hebben. Dat die nu KLETSEKOPPEN worden genoemd kunnen we dan beschouwen als een verrijking van onze woordenschat of als een blijk van gebrek aan kennis van het verleden.

J.B. Dreesen

— — — — —
ZANDVOORDSE HISTORIE.

Zoals in alle vertellingen ...

Er was eens een Kerkstraat en in die straat woonde een zekere Karel. Die Karel was een door iedereen in Zandvoorde zo gekend persoon (hij is reed dood) en genoot er een speciale reputatie, zodat men hem in de volksmond "Stoute Karel" noemde. Bij de fusie der gemeenten in 1971 was er dan ook een voorstel van enkele notabelen uit Zandvoorde om de Kerkstraat (wegens gelijknamigheid met de Kerkstraat te Oostende) om te dopen en dit ter nagedachtenis en ter ere (?) van deze voor Zandvoorde markante figuur, in een "Stoute Karelstraat". Gezien hij in deze straat had gewoond. Maar de notabelen van Oostende hadden er een ander (geestelijk) idee over, en men wilde geen reputatie van een bepaald persoon vereren. Als tweede voorstel kwam dan dat het mischien "Karel de Stoutestraat" zou mogen worden. Was dit nu de bedoeling om te lachen of te spotten ? Toen de Oostendse notabelen het roer overnamen noemden ze de Stoute Karelstraat : "Boterbloemstraat".

Ik heb met veel interesse de historie van het "Panorama van den IJzer" gelezen. Ik kan er echter ook van meespreken, daar ik medegewerkt heb om dit "biggest in the world" schilderwerk alhier te Brussel te plaatsen. Na eerst verschillende weken buiten op de Esplanade van het Jubelpark gelegen te hebben kwamen 30 mannen van het geniekorps om die lange "sosiece" in een van de grote vleugels van het Jubelpark binnen te trekken. Aan de zuidkant waren wij met het nationaal hulpkorps van België gekazerneerd. Dit was juist naast het Museum van de Oorlog. Het was hoog tijd dat die rol van 15m lang en 2,5m dik onder dak was, want het doek was door en door nat. Het is op vraag van de de genie-officier dat wij met ons materiaal zonder schenden die rol van 15m hebben binnengebracht. Dan heeft men een kader gemaakt in ijzer met de maten van dit schilderij, maar met vierkanten van 1m x 1m en dat op 1.725 m². Stel u voor een kader van ijzeren buizen van 10cm doorsnede en dan daarop de tableau afrollen 10cm per 10cm. Wij hadden 24 uren dienst en 24 uren rust zodat ik om de 48uren het werk zag vooruitgaan. Er waren plaatsen dat de stukken van het schilderij in onze handen bleven hangen. Na 14 dagen kon men beginnen om het meesterwerk stilaan naar boven te trekken. Maar het was de "Panorama van de IJzer" niet meer dat ik destijds bewonderd had in Oostende op de plaats waar nu het stadhuis is en voordien de derde Bassin gelegen was. Na veel moeite was het opgehangen, maar wel 100 maal heeft het doek gescheurd. Dan hebben wij gans het meesterwerk met een speciaal produkt afgewassen. Stuk per stuk van op onze lange brandweerladder. Er waren veel plaatsen die de leerlingen van meester Bastien moest herschilderen. Honderd maal heb ik de grote ladder verplaatst en de leerlingen hadden ook hun werk. Al die tijd kwamen er veel bijzondere bezoekers. En hier wil ik nu iets vertellen die meer dan eenmaal is voorgekomen. Op die grote panorama zag men Nieuwpoort in brand en de zwarte rook ging van rechts naar links, maar 80 m verder in het binnenland waren de Hallen van Ieper ook in brand en daar ging de rook van links naar rechts en de bezoekers die dat opgemerkt hadden vertelden dat ze een grote vergissing gezien hadden in dat meesterwerk. Maar wat ze niet bemerkten hadden was dat het panorama geschilderd geweest was om rond zich gezien te worden. Dus was er brand voor u en de rook ging naar links, dan had u, als u zich om-draait ook rook dat naar links trok. Dus langs dezelfde kant.

Wij hebben dat dikwijls meegemaakt en er waren bezoekers die heel fier waren om die bemerking te maken tegen andere bezoekers. Ongelukkig is die grote zaal altijd gesloten gebleven voor de gewone bezoekers van het Koninklijk Museum van het Leger en voor Krijgsgeschiedenis. Dat was in 1946, dus 30 jaar geleden.

In de vleugel waar het "Panorama van de IJzer" nog altijd erg geschonden hangt heeft men nu het Museum van het Vliegwezen gemaakt. Aldaar zijn nu te zien, al die oude vliegmachines van 1909 tot 1930. Maar dat formidabel meesterwerk van meester Bastien is een echte Picasso geworden, niemand kan nog zeggen wat dat enorme doek nog betekent gezien er hier en daar stukken gescheurd zijn. Als ik het terug zag bleef ik sprakeloos. Een vriend die bij mij was vroeg er scheelde, het was maar later dat ik het hem vertelde. Ik vraag mij af wat dat ze daarmee zullen doen. Ik had dat schilderij voor de laatste maal gezien in 1949.

F. Mestdag
Brussel

- - - - -
VLAAMSE VISSERIJ- EN VISSERSVAARTUIGEN.

Eindelijk zullen vele intekenaars gedacht hebben bij het verschijnen van het tweede deel van "Vlaamse visserij- en vissersvaartuigen door Gaston en Roland Desnerck.

Het tweede deel is merkkelijk beter geslaagd dan het eerste. Wat de inhoud betreft deze zal zeker door modelbouwers gretig nagepluisd worden. Het aantal plannen en schema's laten toe zonder moeilijkheden een zeer groot aantal verdwenen vissersschepen in model te brengen.

Voor hen die de historiek van de visserij aan het hart ligt zullen zeker aan hun trekken komen. Veel, heel veel illustraties laten ons met de talrijke soorten vissersschepen kennis maken. Hierbij een klein voorbeeld : de historiek van de stoomtreilers te Oostende, waarvan er in 1884 de eerste twee in vaart kwamen. In 1927 waren er 56, terwijl er nog een laatste in 1963 de vissersvloot sierde.

De twee delen samen (800 pagina's, 1.000 illustraties) kosten 2.900 F. en kunnen besteld worden bij de lokale boekhandels of door storting op P.C. nr 000-06968276-70 van R. Desnerck, Breidelstraat, 8, 8400 Oostende.

O.V.

- - - - -
ANTIQUARIAATSPRIJZEN.

In een catalogus van een Antwerpse Antiquariaathandel volgende prijzen gelezen :

Verbouwe, A. : Iconografie van het arrondissement Oostende 1.500 F
Waterschoot, M. : De Vlaamsche kustvlakte. 1937 1.500 F.
Leurs, St. : Steden en landschappen : de kust 350 F.

O.V.

Op initiatief van het Algemeen Rijksarchief te Brussel werd door de Heer Walter De Keyzer een "Inventaire des archives de la famille de Clerque Wissocq de Sousberghe (XIIIe-XXe siècles)" samengesteld en in druk uitgegeven in 1976. De bewaarde documenten zijn bijzonder overvloedig voor de 17e en 18e eeuw. Verschillende geslachten waren door huwelijk verwant met de de Clerque's, voornamelijk de families van der Burch, Maelcamp en Jacquier.

Afkomstig van Doornik vestigde de familie Maelcamp zich in de tweede helft van de 16e eeuw te Gent, waar zij handel dreef en handelsbetrekkingen onderhield met de grote Spaanse steden. Een afstameling werd door de koning van Spanje in 1702 in de adelstand verheven.

Jacques-Fortuné Maelcamp (+ 1741) leidde zijn zaken vanuit Gent ; twee dikke dossiers correspondentie met Spaanse en Amsterdamse handelaars zijn trouwens uit die tijd bewaard gebleven. Zijn grote ervaring in zakendoen deed Keizer Karel VI (1685-1740) ertoe besluiten hem als één der zeven directeurs aan te stellen van de Generale Handelcompagnie gevestigd in de Oostenrijkse Nederlanden, de toekomstige "Oostendse Compagnie". Op bladzijde 101 van voornoemde inventaris wordt vermeld dat in het familiearchief, bewaard in het Rijksarchief te Mons (Bergen), o.m. volgende bescheiden bewaard worden : het origineel van de oorkonde van zijn aanstelling door Karel VI als (mede)directeur van de Compagnie (28 januari 1723) ; een bundel renten en kapitalen uit de jaren 1711-1725, met o.a. aandelen van de Compagnie ; een bundel met handelscorrespondentie uit 1727 ; een cahier met de inventaris van het sterfhuis van J.F. Maelcamp, 1741.

Al bij al een nevenbron voor toekomstige speurders naar de rol en betekenis van de "Oostendse Compagnie", waar reeds heel wat literatuur over bestaat...

E. Smissaert

LANGS DE GALERIJEN.

Zo luidt de nieuwe titel van de reeks kleine Oostendse histories, geschreven door Omer Vilain.

De inhoud omvat : De Galerijen. Het jaar van de vrouw. De duinenman. Voetbalfolklore. Kursaal-historiek. Antony. Van snel mokje tot hakketesse. Mei '40. Een petitie van 1891. De Bassings. Vidocq en Oostende. Jan De Clerck. De zomer van '40. Madame Loulou. Moa kiekt e kè doa. Het Hospitaalkwartier. In je kip. Karl Marx te Oostende. Den ouden Bécasse. De Weststraat. Kernachtige uitdrukkingen. Bertino. In 't Oostends of 't Frans. De honderdste keer. Kinderspelen. Wijkermessen. Petit Paris. 't Bosje. Chasseur. Den Opex. Aftelrijmpjes. De Vissemarkt. Over brievenbussen en facteurs.

Dit boek kan besteld worden mits overschrijving van 225 F. op rek. nr 000-1085371-38 van O. Vilain, Rogierlaan 38, bus 11, Oostende.

J.B.D.

LIDGELD "DE PLATE" 1977.

Ten einde het lidgeld 1977 op vlotte wijze in onze kas te krijgen is het Bestuur van "De Plate" zo vrij er bij de leden op aan te dringen dit nu reeds te willen overschrijven op een der volgende rekeningen :

AN-HHP 750-9109554-54 voor rek. De Plate of
Bank van Brussel 384-0051822-11 voor rek. De Plate

Het lidgeld voor 1977 bedraagt 200 F.

G.V.

MOLENTOCHT.

De Vlaamse Molenstichting v.z.w. nodigt U vriendelijk uit op de molentocht van de Zeepoldermolens en de molens langs de kust tussen Oostende en Knokke op zondag 7 november. De verplaatsing geschiedt met eigen wagen.

De technische uitleg zal gegeven worden door de voorzitter van de Vlaamse Molenstichting, ir.Lic. W. Snauwaert. Het middagmaal zal gebruikt worden in een typisch restaurant van de streek. Samenkomst : om 10u. op de parking achter het Stadhuis van Oostende.

OOSTENDSE REVUE.

De 9de Oostendse Revue onder de titel "Awê Godtsjeetsje" gaat door in het Kursaal op 6, 8, 10, 11, 12 en 13 november 1976 (maandag 8 november is de galavorsteling ten voordele van "Jeugdhaven").

Dit typisch brokje volksfolklore zal zeker iedereen weer willen zien. Daarbij wat ontspanning in deze sombere tijd kan zeker geen kwaad. Pette Sjieke en Tsjeppen Krotte, de steeds terugkomende hoofdfiguren zullen daarvoor wel zorgen.

O.V.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen
